

LA PARAULA 'SINTÈTIC' ENS FASCINA
I AL MATEIX TEMPS ENS ATEMOREIX

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica de la UB

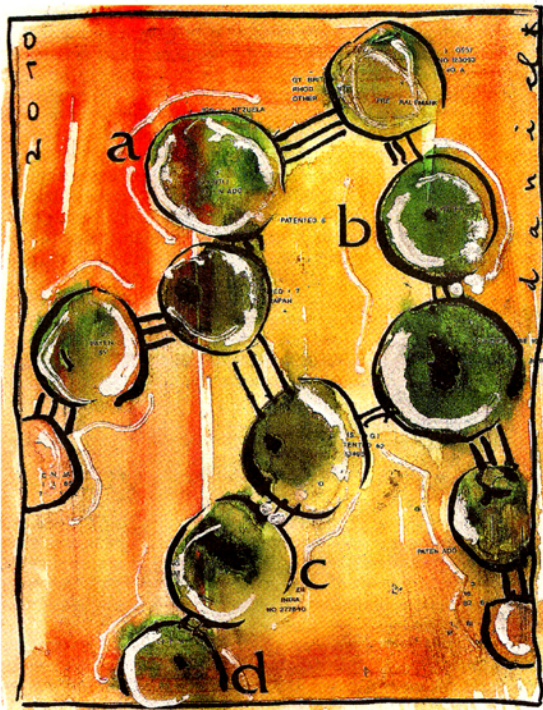
Món sintètic

Una de les habilitats més valorades en totes les professions intel·lectuals és la capacitat de síntesi, que ens permet combinar en un tot elements separats i que es fa palesa en la major part d'elements de factura humana. En certa manera, vivim en un món sintètic. Fins fa deu dies la noció que en tenim se centrava sobretot en els camps de la tècnica i la química. Però Craig Venter i els seus col·laboradors s'han encarregat de trencar la barrera psicològica que ho separava dels éssers vius i han obtingut el primer organisme sintètic de la història, un bacteri el genoma del qual ha estat reconstruït a partir d'informació emmagatzemada en una base de dades. Un esdeveniment que ha provocat una certa controvèrsia i que els mitjans han reflectit puntualment, atès l'avenç que representa cap a una utilització més específica d'aquests organismes, per exemple per produir productes industrials i energia, per descontaminar vessaments tòxics, etc. Però també perquè la paraula sintètic exerceix una estranya influència sobre la nostra ment: ens fascina i al mateix temps ens atemoreix.

EL MOTIU ÉS, A PARER MEU, ben simple. Les coses sintètiques les considerem artificials i les contraposem a naturals; i de forma inconscient associem natural a conegut, mentre que artificial ho fem a desconegut. I és propi de la natura humana manifestar desconfiança cap a les coses desco-

negudes. A més, la major part d'avenços resulten relativament difícils de capir quant a les seves implicacions per als no especialistes, la qual cosa tendeix a generar males interpretacions i confusions terminològiques, que se sumen a l'eterna provisionalitat de la ciència, sempre en constant avenç. Per exemple, el diari britànic *The Observer* va suggerir, per error, i ho cito textualment, que "l'equip de Venter havia reeixit per primer cop en la creació de vida humana", i el van comparar amb en Frankenstein.

ESMENTARÉ DOS EXEMPLES MÉS que no tenen res a veure amb el treball de Venter però que posen en evidència la facilitat amb què es produeixen confusions terminològiques i aquesta intrínseca provisionalitat de la ciència. La setmana passada, en aquesta mateixa pàgina, Eulàlia Solé deia, en un dels seus sempre interessants articles, que l'Índia va esdevenir autosuficient a la dècada dels 70 gràcies, en part, a l'arròs i al blat transgènics. Però en realitat fins al 1996 no es van començar a conrear les primeres plantes transgèniques, entre les quals no s'inclouen ni el blat ni l'arròs. De fet, l'única planta transgènica que es conrea a l'Índia és cotó resistent a herbicides. En realitat es referia a blat de moro híbrid, que es va obtenir a la dècada dels 60 mitjançant l'aplicació de criteris científics als mètodes convencionals de selecció. Però certament per als no experts les paraules híbrid i transgènica

DANIEL BOADA

“Les coses sintètiques les considerem artificials i les contraposem a les naturals; de forma inconscient associem artificial a desconegut, i és humà desconfiar del que és desconegut”

poden evocar una imatge similar d'element sintètic.

RESPECTE A LA PROVISIONALITAT inherent a la ciència, un cas també recent el trobem a la telefonia mòbil. Durant anys s'ha especulat sobre la possible relació que pot tenir amb determinats tumors cerebrals. A mitjans de maig, però, un informe exhaustiu ha conclòs que no hi ha indicis raonables que l'ús continuat d'aquests aparells estimuli l'aparició de tumors cerebrals, si bé no pot excloure completament que de forma puntual, en algunes persones molt concretes, en pugui incrementar la probabilitat, i que en d'altres, paradoxalment, la pugui disminuir. En cap d'aquests dos casos extrems, però, el suport estadístic és sòlid, per la qual cosa, si es vol aclarir del tot, cal continuar fent estudis complementaris.

EN QUALESVOL CAS, CAP AVENÇ està exempt de riscos, com tampoc ho està qualsevol altre aspecte de la nostra vida –també restringir els avenços comporta riscos–. L'únic que podem fer és minimitzar-los amb regulacions coherents que garanteixen les anàlisis adequades, però sense entorpir innecessàriament aquests avenços. És per tots aquests motius que ens debatem, i ens continuarem debatent, entre la necessitat de continuar desenvolupant un món sintètic que s'adapti a les nostres necessitats i la desconfiança cap aquest mateix món, una dualitat que és indissociable de la condició humana.